

УДК 631.526.2

Павлюк Наталія,

Лещук Надія, канд. с.-г. наук

Український інститут експертизи сортів рослин

м. Київ, Україна

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНИХ ВИМОГ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ НА ВОС

Україна у 1995 р. стала членом Міжнародного союзу з охорони нових сортів рослин UPOV. У 2006 р. вона ратифікувала Акт Міжнародної Конвенції UPOV 1991 р., що дозволяє охороняти сорти всіх ботанічних таксонів [1].

Компетентний орган України спрямовує професійну діяльність на реалізацію Закону України «Про охорону прав на сорти рослин», як член Міжнародного Союзу з охорони нових сортів рослин, реалізує Закон України «Про приєднання України до Міжнародної Конвенції по охороні нових сортів рослин» і безпосередньо бере участь у формуванні національних сортових ресурсів України. Уповноважена установа реалізує державну політику у сфері охорони прав на сорти рослин, як об'єктів інтелектуальної власності селекційних досягнень [2]. Це єдиний орган, який видає від імені держави охоронні документи, що засвідчують майнові і немайнові права на інтелектуальну власність та авторство на нові сорти рослин. Таким чином, Компетентний орган у сфері охорони прав на сорти рослин є Установою, визначеною Законом України «Про охорону прав на сорти рослин», має виключну компетенцію, спрямовану, зокрема, на виконання зобов'язань України за Конвенцією.

Комплекс польових і лабораторних досліджень за результатами яких готується експертний висновок за заявкою на сорт рослин з пропозиціями щодо державної реєстрації сорту та/або прав на нього здійснюється відповідно до вимог чинних методик. Методичне забезпечення кваліфікаційної експертизи сортів рослин з визначення відмінності, однорідності та стабільності за часткою участі у розробці методик представлено на рисунку.

Сьогодні чинні методики з експертизи на ВОС, адаптовані до міжнародних вимог UPOV, в основі яких лежить метод ідентифікації – морфологічний опис сортів рослин [3–5].

До розробки методик постійно залучаються заявники, селекціонери, співробітники наукових установ НААН і НАН України та вищих навчальних закладів, фахівці у сфері охорони прав на сорти рослин, сортової сертифікації, насінництва, сортовивчення та сортознавства.

Україна сьогодні має у міжнародній базі UPOV List all Test Guidelines by TG Reference Методики з проведення експертизи на ВОС сортів проса посівного (*Panicum miliaceum* L.) та щавлю кислого (*Rumex acetosa* L.) [5]. Відповідно до протоколу 42 сесії UPOV «Польові культури» підготовлено проект Методики з визначення відмінності, однорідності та стабільності сортів елевсини коракана (*Eleusine coracana* (L.) Gaertn.).

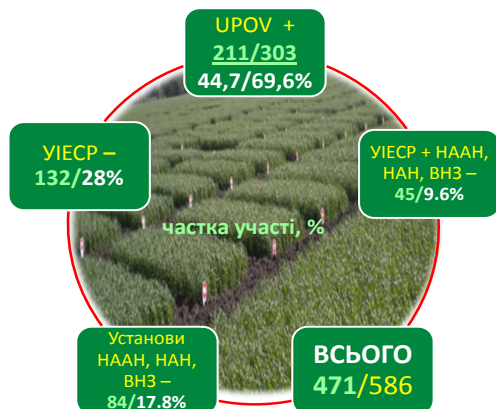

Рис. Методичне забезпечення кваліфікаційної експертизи сортів рослин

Міжнародна діяльність державної системи охорони прав на сорти рослин формує позитивний імідж України у сфері охорони прав на сорти рослин та сортової сертифікації насіння та садивного матеріалу. У листопаді 2009 р. Україна приєдналася до двох Схем сортової сертифікації Міжнародної організації з економічної співпраці та розвитку (OECD) – зернові та кукурудза і сорго. Сьогодні держава декларує міжнародній спільності наміри приєднання до третьої Схеми – хрестоцвітних та інших олійних і прядивних культур, де в основу покладено гармонізований метод ідентифікації – морфологічний опис вегетативних та генеративних органів рослин, які репрезентує матеріальний носій сорту – насіння чи садивний матеріал, залучений до комерційного обігу та працює на ринку. Сортової сертифікації підлягають сорти та гібриди, які пройшли офіційну оцінку на господарську придатність хоча б в одній державі-учасниці OECD і занесені до національного каталогу сортів рослин та відповідають вимогам відмінності, однорідності та стабільності.

Список використаної літератури

1. Міжнародна Конвенція з охорони нових сортів рослин від 2 грудня 1961 р., переглянута в м. Женева 10 листопада 1972 р., 23 жовтня 1978 р. та 19 березня 1991 р. Офіційний переклад. – К. : Алефа, 2006. – 31 с.
2. Про охорону прав на сорти рослин [Електронний ресурс]: закон України [прийнято Верховною Радою 21 квітня 1993 р.] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3116-12>.

3. DOCUMENT TGP/7 DEVELOPMENT OF TEST GUIDELINES adopted by the Council at its forty-eighth ordinary session on October 16, 2014. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.upov.int/edocs/tgpdocs/en/tgp_7.pdf

4. Електронний ресурс : <http://www.sops.gov.ua>

5. Офіційний веб-сайт UPOV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.upov.int

УДК 634.1.054: 634.722:635-122

Сіленко Володимир, канд. с.-г. наук,

Андрусик Галина, аспірант

Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ, Україна

ФЕНОЛОГІЧНІ ФАЗИ РОСТУ І РОЗВИТКУ ПОРІЧОК СОРТІВ СЕЛЕКЦІЇ НУБІП УКРАЇНИ

Дослідження проводяться у насадженні порічок навчально-дослідного поля (НДП) «Флодоовочевий сад» кафедри садівництва імені проф. В. Л. Симиценка НУБіП України, який розміщений у зоні правобережної частини Західного Лісостепу України.

Дослідження проведено згідно Методики державного випробування сортів плодових і ягідних культур [1] і Программой і методикой сортоизучения плодовых, ягодных и орехоплодных культур [2].

Предметом дослідження є сім сортів порічок, у т.ч. п'ять – селекції НУБіП України. За контроль прийнятий сорт Jonkheer van Tets. Рослини висаджено у 2008 р. за схемою 3×0,75 м по 5 штук у трьох повтореннях. Варіанти розміщені способом рендомізації.

Початок вегетаційного періоду рослин залежить від погодних умов та біологічних особливостей сорту [4]. Зокрема, весни 2012 та 2014 рр. були ранніми і теплими, типовими для помірної зони; вегетація почалася у першій декаді квітня. У 2013 році раптовий снігопад у третій декаді березня зумовив пізніше розпускання бруньок (19.04) порівняно з 2012 та 2014 рр. Проте через два тижні після снігопаду температурний режим став звичним для того періоду.

За три роки спостережень можна виділити сорти за особливостями початку вегетації та строками досягання ягід. Першими починають вегетацію сорти Мальва, Сніжанка, Бужанська та контроль.

Від початку розпускання бруньок до початку цвітіння рослин у середньому минає 15–20 днів. За всі роки досліджень цей період був різний за кількістю днів. Так, у 2012 р. він становив у середньому 16 днів, у першій декаді квітня на початку вегетації сума активних температур була 23,7 °С, за місяць 271,9 °С, а в 2013 р., хоча вегетація і почалася на 10 днів пізніше (друга декада квітня) сума активних температур складала 69,5 °С, за місяць